

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
4736-16

meddelad i Stockholm den 22 juni 2017

KLAGANDE OCH MOTPART

AA

Ombud: Förbundsjurist Markus Sjöstedt
Unionen
105 32 Stockholm

MOTPART OCH KLAGANDE

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen
Box 210
641 22 Katrineholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 7 juli 2016 i mål nr 8040-15

SAKEN

Arbetslöshetsförsäkring

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen förklarar att de bonusutbetalningar som AA har fått under 2014 ska medräknas i underlaget för beräkning av dagsförtjänsten.

Underinstansernas avgöranden undanröjs och målet återförvisas till Unionens arbetslöshetskassa för ny handläggning.

Dok.Id 182257

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

BAKGRUND

Den som är arbetslös har rätt till ersättning, dagpenning, från arbetslöshetskassan förutsatt att vederbörande under en ramtid av tolv månader före arbetslöshetens inträde har förvärvsarbetat i viss minsta utsträckning. Den inkomstrelaterade dagpenningen bestäms utifrån sökandens dagsförtjänst och normalarbetstid samt lämnas med ett belopp som motsvarar en viss procentsats av dagsförtjänsten, dock högst med ett belopp som regeringen bestämmer. Med dagsförtjänst avses en viss kvotdel av den vecko- eller månadsinkomst som den sökande haft under ramtiden och med normalarbetstid avses den genomsnittliga arbetstiden under ramtiden.

Tidigare gällde att dagsförtjänsten skulle baseras på den vecko- eller månadsinkomst som sökanden vanligen fick under den arbetstid som var normal för den sökande. Den bestämmelsen prövades av Högsta förvaltningsdomstolen i RÅ 2009 ref. 105. Domstolen ansåg att bara regelbundna och normalt förekommande ersättningar skulle ingå i underlaget för beräkning av dagsförtjänsten och att bonus som utgått en gång per år inte kunde anses vara av den karaktären.

AA hade fram till och med den 31 december 2014 en tidsbegränsad anställning med fast månadslön och med rätt till resultatbaserad bonus. Bonusen betalades ut årsvis eller, i vissa fall, kvartalsvis. Under 2014 fick AA två bonusutbetalningar.

När anställningen upphörde blev AA arbetslös och han ansökte då hos Unionens arbetslöshetskassa om arbetslöshetsersättning. Arbetslöshetskassan beviljade honom sådan ersättning från och med den 29 januari 2015 samt fastställde ramtiden till perioden den 1 januari–den 31 december 2014, normalarbetstiden till 40 timmar per vecka, dagsförtjänsten till ca 2 700 kr och dagpenningen till det högsta belopp som vid den tiden kunde utgå, 680 kr. Vid beräkningen av dagsförtjänsten beaktades inte de två bonusutbetalningarna. Arbetslöshetskassan ansåg att ersättning måste ha utgått regelbundet för att kunna ligga till grund för

Mål nr
4736-16

beräkningen och att bonusutbetalningarna inte uppfyllde det kravet. Arbetslöshetskassan åberopade i den delen RÅ 2009 ref. 105.

AA överklagade beslutet till förvaltningsrätten och yrkade att dagsförtjänsten skulle beräknas med beaktande av bonusutbetalningarna. Förvaltningsrätten avslog överklagandet. Även kammarrätten avslog hans överklagande dit. Kammarrätten ansåg att varken bonusutbetalningarnas frekvens eller storlek kunde anses ha varit helt förutsebara. Bonus hade inte heller betalats ut med den maximala frekvens som bonusplanen medgett. Utbetalningarna kunde därför inte betraktas som sådana regelbundna och normalt förekommande ersättningar som ska räknas med i underlaget för beräkning av dagsförtjänsten.

YRKANDEN M.M.

AA yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva underinstansernas avgöranden och fastställa en högre dagsförtjänst för honom. Han anför bl.a. följande. Vid prövningen i RÅ 2009 ref. 105 gällde en äldre lydelse av de aktuella reglerna. Numera ska ersättningen beräknas utifrån allt förvärvsarbete som utförts under ramtiden. Den tydliga kopplingen mellan bonusen och hans arbetsprestationer innebär att det ligger närmare till hands att se bonusutbetalningarna som lön än som någon form av gratifikation eller liknande.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) yrkar också att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva underinstansernas avgöranden samt vidare att målet återförvisas till arbetslöshetskassan för ny beräkning av AAs dagsförtjänst med beaktande av bonusutbetalningarna. Inspektionen anför bl.a. att lagstiftningen har ändrats och att i dag ska all inkomst av arbete under hela ramtiden ingå i beräkningen av dagsförtjänsten.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET**Rättslig reglering m.m.**

Ersättning från arbetslöshetsförsäkringen lämnas enligt 19 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, ALF, i form av dagpenning som enligt 25 § första stycket kan vara i form av inkomstrelaterad ersättning. Enligt 22 § lämnas ersättning under längst 300 dagar. Om arbetslösheten upphör före ersättningsperiodens slut har den sökande enligt huvudregeln i 23 § rätt till ersättning under det antal dagar som återstår av perioden vid ny arbetslöshet.

Enligt 25 § andra stycket bestäms den inkomstrelaterade dagpenningen utifrån sökandens dagsförtjänst och normalarbetstid. Sådan dagpenning lämnas enligt 26 § med ett belopp som motsvarar en viss procentsats av sökandens dagsförtjänst. I förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring har regeringen meddelat föreskrifter om dagpenningens högsta belopp.

Normalarbetstiden utgörs enligt 23 b § ALF av den genomsnittliga arbetstiden under den sökandes ramtid, vilken enligt huvudregeln i 15 a § är de tolv månader som närmast föregått den månad när den sökande anmält sig som arbetslös.

Med dagsförtjänst avses enligt 25 a § första stycket en femtedel av den veckoinkomst eller, i fråga om sökande med månadslön, 1/22 av den månadsinkomst, som den sökande haft under ramtiden. Dagsförtjänsten beräknas som ett genomsnitt av inkomsterna (jfr prop. 2008/09:127 s. 34 och 56).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 25 a § tredje stycket ALF meddela föreskrifter om omräkning av dagsförtjänst. Genom 4 b § förordningen om arbetslöshetsförsäkring har regeringen bemyndigat Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen att meddela sådana föreskrifter. Dessutom har enligt förordningens 31 § inspektionen getts rätt att meddela verkställighetsföreskrifter till lagen och förordningen.

Mål nr
4736-16

Enligt 5 kap. 1 § första stycket IAF:s föreskrifter (IAFFS 2014:5) om arbetslöshetsförsäkring ska arbetslöshetskassan i underlaget för att beräkna dagsförtjänsten, förutom lön, även räkna med övriga av arbetet regelmässigt utbetalade ersättningar som har beskattats som inkomst av tjänst. Enligt 4 § första stycket ska arbetslöshetskassan räkna om den fastställda dagsförtjänsten under pågående ersättningsperiod om normalarbetstiden räknas om samt efter avslutade löneförhandlingar.

Finner en domstol att en föreskrift står i strid med en bestämmelse i grundlag eller annan överordnad författning får föreskriften enligt 11 kap. 14 § regeringsformen inte tillämpas.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Har beslutet gått AA emot?

Den första fråga som Högsta förvaltningsdomstolen har att ta ställning till är om AA hade rätt att överklaga arbetslöshetskassans beslut om arbetslöshetsersättning trots att en prövning av det beslutet inte kan utmytna i att han tillerkänns en högre dagpenning.

Utgångspunkten är att den dagsförtjänst som fastställs inte ska räknas om utan att den ligger fast till dess att samtliga dagar i ersättningsperioden har tagits i anspråk. Det ligger därmed i den enskildes intresse att dagsförtjänsten bestäms till ett så högt belopp som möjligt. Även om den enskilde, som i detta fall, vid tidpunkten för beslutet om arbetslöshetsersättning får maximal ersättning enligt de föreskrifter om högsta dagpenningbelopp som då gäller kan, för det fall detta belopp därefter höjs, den situationen uppkomma att den enskilde inte kommer i åtnjutande av en höjning på grund av den sedan tidigare fastställda dagsförtjänstens storlek.

Mål nr
4736-16

Mot denna bakgrund hade AA rätt att överklaga arbetslöshetskassans beslut.

Dagsförtjänstens storlek

Nästa fråga är om de två bonusutbetalningar som AA fick under 2014 ska ingå i underlaget för beräkning av hans dagsförtjänst.

I RÅ 2009 ref. 105 beaktades inte bonus som utgått en gång per år när underlaget för beräkning av dagsförtjänsten bestämdes. Enligt den i det målet tillämpliga bestämmelsen om vilka inkomster som ingick i dagsförtjänsten krävdes att det var fråga om inkomster som den sökande före arbetslöshetens inträde vanligen fick under arbetstid som var normal för denne. Detta krav togs bort 2009. Numera gäller enligt 25 a § första stycket ALF endast att det ska vara fråga om inkomster som den sökande haft under ramtiden. Av paragrafen kan inte annat utläsas än att samtliga arbetsinkomster som en sökande har fått under ramtiden ska medräknas i underlaget för beräkning av dagsförtjänsten.

Kravet på att inkomsterna ska ha utbetalats med viss regelbundenhet finns dock kvar i 5 kap. 1 § andra stycket i IAF:s föreskrifter om arbetslöshetsförsäkring.

IAF har enligt förordningen om arbetslöshetsförsäkring rätt att meddela föreskrifter om omräkning av dagsförtjänst samt verkställighetsföreskrifter. Bestämmelsen om att bara ersättningar som utbetalas regelmässigt ingår i underlaget för beräkning av dagsförtjänsten innebär emellertid enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening en inskränkning av vad som följer av 25 a § första stycket ALF och går utöver vad som omfattas av bemyndigandena i förordningen. Bestämmelsen står därmed i strid med överordnad författning och det följer då av 11 kap. 14 § regeringsformen att den inte får tillämpas.

Mål nr
4736-16

De resultatbaserade bonusutbetalningar som AA har fått ska alltså medräknas i underlaget för beräkning av dagsförtjänsten. Det bör ankomma på arbetslöshetskassan att vidta de åtgärder som föranleds av denna dom.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Margit Knutsson, Erik Nymansson, Inga-Lill Askersjö och Mahmut Baran.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Sara Asplund.

Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 3 september 2015 i mål nr 6024-15
Unionens arbetslöshetskassas beslut den 5 mars 2015, ärendenummer 4538954